

Kasım ve Aralık Aylarında...

Öğrencilerimiz İçin...

1. sınıflarda "Öfke Kontrolü",
3. ve 4. sınıflarda "Verimli ve Etkili Ders Çalışma",
- 6.-7. sınıflarda "İletişim",
9. ve 10. sınıflarda "Genç ve İletişim"
8. ve 11. sınıflarda da "Sınav Kaygısı Motivasyon" süreli grup çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Velilerimiz İçin...

- Anaokulunda "Veli Destek Yaşantı ",
6. sınıflarda "Ana-Baba Tutumları",
8. sınıflarda "Ergen Destek " ve
11. sınıflarda "Sınav ve Aile" süreli grup çalışmalarımız ile sizlerle birlikte olacağız.
- Ayrıca, Aralık ayında 9. ve 10. sınıf velilerine "ÖSS 2006 Bilgilendirme Toplantısı" yapılacaktır.

Devam Eden Çalışmalarımız...

4. sınıf öğrencilerimizle "Sosyal Beceri Geliştirme",
5. ve 7. sınıf öğrencilerimizle de "Etkin ve Verimli Ders Çalışma Yöntemleri" konulu grup çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Terakki Vakfı Okulları
Ebulula Mardin Caddesi 12/A 34335 Levent İSTANBUL
T. 0212.351 00 60 (Pbx) • F. 0212.351 07 37 • terakki@terakki.org.tr • www.terakki.org.tr

gelişim

Terakki Vakfı Okulları Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi

Kasım / Aralık 2005

*Sorumluluk,
"yalnız ortası görülebilen
bir sicime benzer, iki ucu
görünürde yoktur."*

- **Sorumluluk Nedir?**
- **Sorumluluk Kazandırmanın Yaşı Nedir?**
- **Evdeki Sorumluluklar...**
- **Çocuklarınızın Sorumluluk Duygusunu Geliştirmek İçin Neler Yapabilirsiniz?...**

*Olgunlaşmak yavaş yavaş
sorumluluğu öğrenmektir.*

*Başkalarına ve onların sahip
olduklarına karşı saygı ve özen
göstermektir.*

*Üzerine aldığı işi / görevi
zamanında yerine getirme
alışkanlığıdır.*

Sayın velilerimiz ve değerli öğrencilerimiz,

Terakki Vakfı Okulları Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi olarak "**gelişim**" isimli bültenimizle 2005-2006 eğitim ve öğretim yılının ikinci sayısında yine sizlerle beraberiz.

Türkiye'nin en büyük eğitim kurumlarından biri olan Terakki Vakfı Okulları'nın Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi olarak iki ayda bir okunmaya ve saklanmaya değer bir bülten hazırladığımıza inanıyoruz. Amacımız, bültenimizin her sayısında eğitimde ve psikolojide sıkça kullandığımız bir kavramı ele almak ve öncelikle siz velilerimize ve öğrencilerimize pratik yarar sağlayacak biçimde sunmaktır. Kasım - Aralık sayımızda "**sorumluluk**" konusunu ele alıyoruz.

Sorumluluk Ne Demektir?

Sorumluluk doğuştan getirilen değil, sonradan öğrenilen davranışlardan oluşur. Olgunlaşmak yavaş yavaş sorumluluk öğrenmektir.

Sorumluluk, bireyin yapması gerekenlerin farkında olması, yeteneklerini ve zamanını iyi şekilde kullanarak görevlerini yerine getirmesi, kendi eylemlerinin bireysel sonuçlarına sahip çıkması, başkalarının haklarını çiğnemediği kendi ihtiyaçlarını karşılamasıdır.

Sorumluluk Sahibi Olan Birey;

- Bağımsız davranır, davranışlarının etkilerini dikkate alır,
- Kendi kaynaklarını kullanır,
- Karar alırken seçenekleri düşünür ve ileriye görebilir,
- Kendisine güvenir, kendi kararlarını kendisi verebilir ve bağımsız hareket edebilir,
- Yaptığı bir davranışın sonunda kendini nasıl hissedeceğini tahmin edebilir,
- Bir iş üzerinde yoğunlaşabilir ve rekabeti olgunca karşılayabilir,
- Hem kendi hem de başkalarının sınırlarından haberdardır,
- Kendi başına yapabileceği işleri yardım almaksızın, kendi başına yapar,
- İşbirliğine yatkındır,
- Özeleştirir yapar,
- Etkili plan yapar, zamanı iyi kullanır,
- Bugünün işini yarına bırakmaz.

"Sorumluluk, yalnız ortası görülebilen bir sicime benzer, iki ucu görünürde yoktur."

Sorumluluk Kazandırmanın Yaşı Nedir?

Sorumluluk kazandırmanın belli bir yaşı yoktur, ama çocuğun kendi başına bir işi yapmaya **istekli** ve **hazır** olduğu zamanlar vardır, bu zamanlarda ona gerekli ortamlar hazırlanmalıdır.

Çocuklar 3-4 yaşlarında "Ben yapayım" sözünü çok sık kullanırlar. Yıkanırken, üstünü giyinir veya soyunurken bu işleri kendisi yapmak için çabalar. Bu, sorumluluk geliştirmek için uygun bir fırsattır. Her ne kadar üç yaşındaki bir çocuk, bir düğmeyi ilikleme veya ayakkabısını bağlamayı tam beceremese de, bu çabasında onu desteklemek gereklidir. "Nasıl olsa en sonunda bu işi yeni baştan benim yapmam gerekecek" diye düşünüp, "Bırak ben yapayım.", "Kahvaltı gecikiyor.", "Sen ayakkabını ters giyiyorsun.", veya "Yüzünü sen yıkayamazsın. Sabunu boş yere harcıyorsun, havluyu berbat ediyorsun." diye engellersek, 7 veya 8 yaşlarına geldikleri zaman bile onları yıkamaya, giydirmeye ve yedirmeye devam etmeniz gerekecek demektir.

Sorumlu ve **bağımsız** olabilmeleri için kendilerine olanak verilen çocuklar yeni ve zor durumlarla karşı karşıya kaldıklarında kendilerine güven geliştiriyorlar. Aksi halde ürkek ve güvensiz oluyorlar. Ona inandığımızı ve güvendiğimizi her zaman hissettirmeliyiz.

Evdeki Sorumluluklar Okuldaki Sorumlulukları Üstlenmesine Yardımcı Olur mu?

Yaş ne olursa olsun sorumluluk almayı öğrenmek, üç alanda kabul edilebilir davranış sergilemek anlamına gelir:

- 1- Kurallara uyma,
- 2- Sağduyulu davranma,
- 3- Başkalarına ve onların sahip olduklarına karşı saygı ve özen gösterme.

Sorumluluğu öğrenmek de diğer beceriler gibidir, çocuk ne kadar çok denerse bu konuda o kadar başarılı olur. Bunun için öncelikle evde bazı sorumluluklara sahip olması, onun okuldaki sorumluluklarını da üstlenmesine yardımcı olur.

Anne-babalar aşırı korumacı ve müdahaleci davrandıkları, çocuklarını yedirip, giydirdikleri, okul çantalarını hazırladıkları, odalarını topladıkları sürece çocuklarda sorumluluk duygusu gelişmez. Evde kendi ile ilgili sorumluluklarını yapmaları için uygun ortam yaratmayan, uygun tutum ve davranışları sergilemeyen anne-babaların, çocuklarının kendi başlarına ders çalışmalarını, çanta hazırlamalarını, okul malzemelerini eksiksiz getirip götürmelerini beklemeleri sizce anlamlı mıdır? Bunların zincirin halkaları gibi birbirlerine bağlı olduklarını unutmamak gerekir.

Çocuklarınızın Sorumluluk Duygusunu Geliştirmek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Sorumluluk erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun görevler vermekle başlar. Çocuğunuz için yaşına **uygun sorumluluklar listesi hazırlayın** ve uygulayın,
- Çocuğunuzun seçim yapmasına **izin verin**,
- Sorumluluğu öğretmek için sorumluluk vermeye istekli olmak gerekir. Çocuk sorumluluk aldıkça, yaptığı olumsuz davranışların sonucunu gördükçe ve olumlu sonuçları **ödüllendirildikçe** sorumluluğu öğrenir.
- Onun adına iş yapmayın. Biraz geride durup çocuğun kendi başına bazı işleri yapmasına ve hatalarının sonuçlarını görmesine **olanak sağlayın**,
- Onun adına düşünmek yerine, kendi başına **düşünmesine izin verin**.
- Sorumluluğunu yerine getirmede **sonuçlarına katlanmasına**, örneğin evde unuttuğu ödevinden sıfır almasına izin verin,
- Çocuğunuzun size çok bağımlı olduğunu düşünüyorsanız **koruyuculuktan vazgeçin**,
- Sorumluluk uyum sağlamayı öğrenmek değildir. Otoriter, aşırı koruyucu veya çocuğun serbest bırakıldığı ailelerde sorumluluk gelişmez. Anne-babanın lider konumda olduğu ancak ev işi gibi alanlarda sorumluluğu paylaştığı **demokratik aile** yapısını benimseyin,
- Ders çalışma konusunda da çocuğunuzunuzu **görev ve sorumluluklarıyla baş başa bırakın**. Masa başına oturup onunla birlikte çalışmak yerine, anlamadığı bir soru olduğunda ona yardımcı olun.

Çocuğunuz Ergenlik Döneminde İse;

Ergen ile ana-baba çatışmasına en çok yol açan konulardan biri sorumluluktur. Çünkü ergenlik dönemiyle beraber çocuğun tüm gereksinimleri, davranışları ve ilgi alanları **hızlı değişime** uğramıştır. Bu nedenle anne-babalarının sorumluluk saydıkları şeylerle ilgilenmezler. Ergenler için yaşamda yeni ve çok farklı sorumluluklar vardır. Mesela gidilecek konserler, partiler, geziler. Bu yüzden sorumluluk konusunda en çok sıkıntı yaşanan dönem ergenlik dönemidir.

Bu dönemde çocuk anne babası tarafından sorumsuz algılanırken, ana babanın bu yönde beklentileri ergen tarafından baskı ve kişiliğine müdahale olarak algılanır.

Ergenlik dönemine kadar genç, belli bir sorumluluk duygusu kazanamadıysa ergenlikte bu çatışmalar hem daha yoğun olur hem de ergenin sorumluluk kazanması güçleşir.

Ana-baba yönetimi altındaki çocukluk döneminden bağımsızlık ve özgürlüğe geçiş dönemi olarak düşünülen bu dönemde **ergenin** kendi davranışlarından **daha çok sorumlu, ana babanın** ise ergen çocuğunun davranışlarından **daha az sorumlu** olması gerekir. Ergen artık öyle bir noktaya doğru ilerlemektedir ki, artık yaptıklarından sadece kendisi sorumlu tutulacaktır.

Öneriler :

- Paniklemeğin ve hemen cezaya başvurmayın. Anne-babalar çocuklardaki sorumsuzluğun önemini ve derecesini abartmaya eğilimlidir. Bir çok anne-baba çocuklarının sorumlu davranmayarak kendilerini

incitmek istediklerini düşünürler. Eğer paniğe kapılır ve çocuğunuzun her **sorumsuz davranışının üzerine giderseniz**, yalnız çocuğunuzun değil kendinizi de yorarsınız. Cezalandırmak, çocuğa ders vermek, onun istediği bir şeyi kısıtlamak, eve kapatmak gibi yaklaşımlar ergeni sorumlu davranmaya yöneltmez.

- İlk önce geri çekilerek ve ergenlik çağındaki çocuğunuzun kendi sorumluluğunu taşımasını sağlayarak işe başlayın. Bırakın, **çocuk kendi sorumluluğunu üstlensin**. Başlangıçta mükemmel sonuç alamazsanız da korkmayın. Gerçekten de çocuğunuz sorumluluğun kendine ait olduğu mesajını alana kadar birkaç kez tökezleyecektir. Er ya da geç çocuğunuzun kendi sorumluluğunu almayı üstleneceğinden ve olayları ciddiye alacağından emin olabilirsiniz.
- Ne olup bittiğini **gözlemleyin**. Çocuğunuzun bazı alanlarda gönüllü olarak sorumluluk aldığını görüp şaşırabilirsiniz.
- * Kuvvetli olduğu alanlarda **cesaretlendirip teşvik edebilirsiniz**.
- Olgunlaşmakta olan ergenin **dikkatini gelecekteki sorumluluklara çekmek yararlı olabilir**. Anne-baba hangi sınırlamaları getirirse getirsin unutmamalı ki, bu sınırlamalar çocuğun gelecekteki yaşamında üstleneceği sorumlulukları taşımasına yardım amacı gütmelidir. Bu farkına varılmaz ise, ana-babanın koyduğu kurallar sanki anne-babanın yaşamını kolaylaştırmak için varmış gibi görünür.

Değişik Yaş Gruplarındaki Çocukların Alabilecekleri Sorumluluklar...

Değerli Anne-Babalar Unutmayalım ki; Çocuklar sorumluluk duygusuna sahip olarak dünyaya gelmezler. Sorumluluğu, işbirliğini, başkalarına karşı saygılı olmayı öğrenirler.

Hepimiz çocuklarımızın çalışkan, kendi kendilerine yetebilen, bağımsız, sorumluluk duygusuna sahip, güvenilir, aktif ve başarılı olmalarını istiyoruz. Eğer hedefimiz çocuğumuzu bu özelliklere sahip bireyler olarak yetiştirmekse, annelik ve babalık duygularının getirdiği korumacı özelliğimizi, zor da olsa, geri plana alıp, size sunulan önerileri uygulama konusunda tutarlı ve kararlı davranmalıyız.

Çocuğumuza sorumluluk duygusunu kazandırırken, onun hata yapmasını göze almayı ve bunu kabullenmeyi lütfen unutmayalım.

Sorumluluk kazandırma elbette aşağıda sözü edilenlerle sınırlı değildir. Anne-baba olarak geçmiş yaşantılarınız, bilgi birikimleriniz ve deneyimleriniz size çok zengin ve yaratıcı öneriler sunacaktır. Ayrıca çocuğunuzun **kişilik özellikleri, olaylara ve durumlara bakışı** da sizin ona kazandırmayı istediğiniz sorumluluk bilincinin yönünü belirleyecektir.

Çocuklarımızın Alabilecekleri Sorumluluklar

Dört Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Sofrayı kurmak, oyun oynadıktan sonra oyuncaklarını veya kendilerine ait eşyaları yerlerine kaldırmak, toz alma gibi basit ev işlerinde yardımcı olmak, basit bazı yiyeceklerin hazırlanmasına yardımcı olmak,

Beş Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Yatakları düzeltmek ve odasını temizlemek, yedikten sonra kirlilerini kendi başına kaldırmak, giyeceklerini önerileri dikkate alarak seçmek ve kendi başına giyinmek, ayakkabıları bağlamayı öğrenmek, kendi kendine hazırlanmak (saçını taramak)

Altı Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Havaya, özel olay ve günlere göre giyeceklerini seçmek, basit yiyecekleri (tost, yumurta, sosis, vb.) bir büyüğün desteği ile pişirmek, çiçekleri sulamak.

Yedi Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Evdeki hayvanları beslemek, temizlik ve bakımlarını sağlamak, sabahları çalar saatle kendi başına kalkmak, harçlıklarını bağımsızca idare etmek, derslerini yardımla yapmak.

Sekiz ve Dokuz Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Yardım almadan banyo yapabilmek, çekmece ve dolaplarını temiz ve düzenli tutmak, kimse söylemeden okul giysilerini değiştirmek, kimse söylemeden derslerini düzenli olarak yapmak, kardeşleri varsa onlarla ilgilenmek (yemek yemesine, giyinmesine yardım etmek vb.)

On Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Kendi yatak çarşaflarını değiştirmek, çamaşır makinesini çalıştırmak, yardım almadan bulaşık makinesini yerleştirmek ve çalıştırmak, kendi başına listelenmiş malzemeleri bakkal, çarşıdan almak, kendi randevularını (dişçi, antrenman gibi) takip etmek, doğum günü ya da özel günleri planlamak, basit yaralanmalarla başa çıkmak, kimse söylemeden belirli görevleri yerine getirmek, para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak.

On Bir ve On İki Yaş Çocuklarının Alabilecekleri Sorumluluklar : Evde tek başına kalmak, bağımsız olarak kendi ödev programını yürütmek, kendi başına ulaşım araçlarına binmek, toplu yerlerde (kütüphane, tiyatro, vb.) gerektiği gibi davranmak, kendisine uygun hobileri bulmak ve sürdürmek.

Sorumluluğu üzerine alma cesareti ve hevesi her işte en çok lazım olan huydur. Pek çok İnsan sorumluluğun başkalarında olduğunu bildiği zaman, cesareti azalır ve çekingen olur. Halbuki sorumluluğu bilerek, hesaplayarak üzerine alan insan, küçük ve büyük aldığı işlerde başarı gösterir.

M.K. Atatürk